

Dragica Haramija, Janja Batič

Gaja Kos: *Junaki z ladje Argo.*

Ilustriral: Damijan Stepančič. Dob pri Domžalah: Miš, 2013.

Bogato ilustrirana knjiga pisateljice Gaje Kos in ilustratorja Damijana Stepančiča, ki že meji na slikanico, na novo vzpostavlja razmerje do znamenitega grškega mita o argonavtih. Gaja Kos v besedilu pojasni manj znane pojme (npr. argós pomeni hiter), predvsem pa na kratko predstavi vse literarne like in njihove vloge (npr. stimfalide so velikanske ujede z železnimi perutmi, kljuni in kremplji). Na vrhuncu zgodbe, ob koncu dvanajstega poglavja, je zapisano navodilo, naj si bralec sam izbere eno od variant (strašno ali manj strašno) nadaljevanja zgodbe. Ob koncu knjige je dodano poglavje o argonavtih in njihovi plovbi po Ljubljani, sledi še popis virov, na podlagi katerih je avtorica priredila mit o Jazonu in njegovem iskanju zlatega runa.

Na naslovnici najdemo ilustrirane prizore iz različnih poglavij knjige (Jazon, junaki, ki se branijo pred stimfalidami, ladja, ujeta med pečinami, velikan s šestimi rokami). V zgornji del naslovnice (del neba nad pečinami) je postavljen naslov dela in imeni obeh avtorjev v živahni odebeljeni veliki tiskani pisavi. Na hrbtni strani je upodobljena bikova glava, nad njo pa nekaj vprašanj, s katerimi avtorica vzbudi radovednost, in pripis "SAMO ZA JUNAŠKE BRALKE IN BRALCE!" Sprednji in zadnji vezni list sta ilustrirana. Na začetku je v oranžnih (kopno) in zelenih (morje) barvnih tonih upodobljen zemljevid (Sredozemsko, Jadransko in Črno morje). Na koncu se zemljevid ponovi, le da je vanj z rdečo črto vrisana pot argonavtov ter ob njej trikrat tudi ladja Argo na svoji poti.

Gaja Kos že v začetnem nagovoru mlademu bralcu namigne, kaj je mit kot književna vrsta, in omeni Apolonija kot najbolj izčrpnega pisca mita o Argonavtih. Besedilo je postavljeno na bogato poslikano podlago prevladujočih modrih in zelenih tonov, ki spominjajo na morske globine in vabijo bralca na pot.

Delo je razdeljeno na šestnajst naslovljenih poglavij, ki imajo zelo povedne naslove – v resnici so to temeljni motivi posameznih poglavij.

Vsako poglavje obsega dve strani besedila in pripadajočih ilustracij. Stepančič je dogodke osvetlil v kolorirani risbi in dodal stripovske elemente, kot so besedila v oblačkih in postavljanje prizorov v okvirje, ki delujejo kot kadri v stripu. Z izmenjevanjem ilustracij na belem ozadju in ilustracij, ki se razlijejo čez dve strani, je ustvaril dinamično razpoloženje, ki v celoti ustreza upodobljenim prizorom. V nekaterih poglavjih ilustracija predstavlja okvir, podlago, na katero je umeščeno besedilo, v drugih je ravno obratno – besedilo na belem ozadju krasijo manjše ilustracije.

V prvem poglavju sta predstavljena iz mitologije dobro znani Jazon in njegov stric; slednji se je polastil kraljestva, ki bi ga po očetovi smrti moral naslediti Jazon. V zameno za prestol nič kaj skromno želi, da mu Jazon prinese zlato runo s Kolhide. Besedilu na levi sta dodani dve manjši ilustraciji. Na desni je upodobljen Jazon na belem ozadju z medvedom na plečih in sulicami v rokah. V naslednjem poglavju bralec spremlja Jazona, ki z ladjo Argo odpluje po zlato runo, in ker ga čaka kup nevarnosti, vzame s seboj grške junake. V jeziku slike so prikazani močni in klenci junaki, ki iz drevesa tešejo ladjo, za dodatno dinamiko pa poskrbijo komični komentarji v stripovskih oblačkih. Bralec z zgodbo vred odpluje naprej in se za nekaj dni ustavi na Lemnosu, otoku, kjer prebivajo zločinske ženske. Na otoku Kizik argonavti premagajo velikane, nato pa se zaradi tragične zmote spustijo v boj s prijatelji Dolionci. Pri Bebrikih se Polidevk prizkusi v rokoborbi s kraljem Amikom in ga premaga. V sredini besedila na levi je upodobljena rokoborba, na desni je v treh pasovih upodobljen krvavi boj (napad, bojevanje in grška zmaga). Na svoji poti argonavti počenajajo najrazličnejša junaštva, med drugim rešijo Fineja, ki jim v zameno prerokuje. Besedilo je vstavljeno v del modrega neba, Finejeva prerokba pa je vpisana v bel stripovski oblak. Na pečinah se odvija boj s harpijami, boginja Atena pa pomaga argonavtom premagati pot med nevarnima skalama. Likovna upodobitev motiva prikazuje širok pas morja, v katerega je na desni strani vstavljeno besedilo, na levi je upodobljena Atena pod morsko gladino; prepoznamo jo po značilni čeladi. S kazalcem se dotika ladje, s čimer je nakazan njen prispevek k premagovanju nevarne poti argonavtov. Ti se v nadaljevanju srečno izognejo Amazonkam in stimfalidam. Junaki so upodobljeni na belem ozadju v spodnjem delu dvostranske ilustracije. Dodane so še stimfalide, ki se spuščajo navzdol, ter manjša ločena ilustracija v zgornjem levem delu (Amazonka in ladja v ozadju). Ko v devetem poglavju argonavti končno prispejo na Kolhido, se želi Jazon pogoditi s kraljem Ajetom, a mu ta runa noče dati v zameno za Jazonovo zavezništvo. Zastavi mu nalogo: poseje naj zmajeve zobe, iz njih nastanejo vojščaki, ki jih mora premagati. Besedilo je postavljeno

na belo neposlikano ozadje, dodane pa so štiri ilustracije, ki dodatno osvetlijo povedano. Zelo pripovedna je predvsem zadnja od štirih, kjer kralj za svojim hrbtom drži fige. Medeja, Ajetova hči, Jazonu, do kate-rega goji ljubezenska čustva, pomaga s čarobnim napojem. Postavitev je podobna predhodni, saj so posamezni dogodki in predmeti upodobljeni v manjših ilustracijah in postavljeni na belo ozadje. Jazon se je natančno držal Medejinih navodil in uspešno opravil z vojščaki. Ilustracije osvetlijo strašno grozovitost bikov, sejanje zob, metanje skale v velikana ter Jazona ob poražencu. V nadaljevanju Medeja Jazonu pomaga ukrasti zlato runo, v zameno pa ji mladenič obljubi, da se bo v Grčiji z njo poročil. Odhod ladje proti domu je upodobljen z manjšo ilustracijo, pod katero bralec najde napotek: na naslednji strani ga čaka resnično strašen prizor, lahko pa to stran preskoči in nadaljuje s srednje strašnim prizorom. V prvi različici trinajstega poglavja Medeja ubije brata in ga razkosa, da s tem upočasni očeta, ki jim sledi, saj oče zbira kose mrtvega sina. Besedilo je postavljeno v ilustracijo. Upodobljen je približan pogled na Ajeta na ladji s solzo na licu. V ilustracijo pod besedilo sta postavljeni še dve manjši upodobitvi (Medeja z mečem in Medeja z okrvavljenim mečem ter kosi trupla v morju). V drugi različici trinajstega poglavja pa Absirta ubije Jazon, nato argonavti premagajo Kolhijce. Besedilu na belem ozadju so dodane tri upodobitve, ki niso nič manj strašne in krvave kot tiste na predhodni strani.

V nadaljevanju čarovnica Kirka pri Zevsu posreduje za morilca Jazona in Medejo. Argonavtom uspe srečno prepluti morsko ožino med Scilo in Karibdo, ubranijo se tudi siren. Jazon in Medeja se na otoku kralja Alkinoja na skrivaj poročita, ker je ta odločil, da se mora Medeja, če ni poročena, vrniti k očetu, če je, pa mora ostati z možem. Upodobljen je pogled na otok, na katerem je tempelj, pred katerim stoji Alkinoj, ki nagovarja vojsko Kolhijcev. V ilustracijo je vstavljena še ena ilustracija s približanim pogledom na kralja in vojsko ter njegove besede v stripovskem oblačku. Zgodba bralca popelje h koncu, ko Medeja ubije Glavko, v katero se je zaljubil Jazon, nato pa iz maščevanja ubije še sinova ter zapusti Jazona. Ko ta spozna, kakšne grozote je zagrešila njegova žena, se ubije. Ilustrator je spretno upodobil Medejina grozodejstva in Jazona, ki si v vrat potiska meč, kar utrjuje tragičnost dogodkov.

Besedilo in ilustracije ustvarjajo neločljivo celoto, ki na prvi pogled kljub krutosti mitološkega izročila deluje zabavno in lahkotno. Ob natančnem branju besedilnega in likovnega dela pa se razkrije ves čar grškega mita, ki ga avtorica in ilustrator dinamično ter brez cenzure približata sodobnemu (mlademu) bralcu.